בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ

דַּרְכֵי אִישׁ

גְּלָיוֹן שְׁבוּעִי מִמִּשְׁנָתוֹ הַטְּהוֹרָה שֶׁל כ״ק מו״ר
הָרַהַ״צ **רַבִּי יִצְחָק שְׁמוּאֵל אַהֲרֹן לֶעזְער** שְׁלִיטַ״א
יוֹצֵא לָאוֹר עַל יְדֵי חֲסִידֵי בְּרֶסְלֶב, יַבְנְאֵל עִיר בְּרֶסְלֶב, עִיר שׁוֹמְרֵי הַלָּשׁוֹן, עִיר הַשְּׁמָחָה!

גְּלָיוֹן רג״ל ו פָּרָשַׁת מִקֵּץ – שַׁבָּת חֲנֻכָּה תשפ״ו

צַדִּיקִים

עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת לַעֲשׂוֹת שֹׂרֶשׁ לְמַטָּה!

* * *

פַּעַם שָׁאַל אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶת מו״ר שְׁלִיטַ״א שֶׁיְּבָאֵר לוֹ הַלָּשׁוֹן בַּתְּפִלָּה הַנִּפְלָאָה שֶׁל **הָרַב** הַקָּדוֹשׁ הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּיזֶ׳ענְסְק זי״ע, שֶׁמִּתְפַּלְּלִים שָׁם: ׳וּמִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה תַּעֲלֵנוּ, שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְמַעֲלַת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וּזְכוּתָם יַעֲמֹד לָנוּ שֶׁתִּשְׁמַע בְּקוֹל תְּפִלָּתֵנוּ׳; וּמְסַיְּמִים שָׁם בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: ״וְתִשְׁמַח וְתַתְפְּאֵר בָּנוּ, וְנַעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעְלָה וְשֹׂרֶשׁ לְמַטָּה״; מָה הַפֵּרוּשׁ שֶׁל הַמִּלִּים ׳וְנַעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעְלָה וְשֹׂרֶשׁ לְמַטָּה׳?

עָנָה וְאָמַר מו״ר שְׁלִיטַ״א: הִנֵּה יָדוּעַ, שֶׁרַבֵּנוּ זַ״ל הִפְלִיג מְאֹד בְּמַעֲלַת הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע, וְכֵן יָדוּעַ בֵּין אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, בְּשָׁעָה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ״ל אֶת הַסִּפּוּר הָאָרֹךְ בְּיוֹתֵר בְּסִפּוּרֵי־מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשֶׂה י״ג, מֵהַשִּׁבְעָה קַבְּצָנִים מִיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁיֵּשׁ שְׁמוֹנָה זְקֵנִים שֶׁזּוֹכְרִים מֵהַזְּקֵנִים מְרַמְּזִ עַל הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע. גַּם הִפְלִיג רַבֵּנוּ זַ״ל מְאֹד בְּמַעֲלַת סִפּוּרוֹ הַקָּדוֹשׁ ׳נֹעַם אֱלִימֶלֶךְ׳, שֶׁהוּא מָלֵא בַּהַשָּׂגוֹת נוֹרָאוֹת וְגִלּוּיִים נִפְלָאִים, עַד שֶׁהַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳סִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים׳.

וּדְעוּ לָכֶם, אָמַר מו״ר שְׁלִיטַ״א, שֶׁהַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה אֵינֶנּוּ שַׁיָּךְ רַק לְצַדִּיקִים קְדוֹשֵׁי עֶלְיוֹן, אֶלָּא **כָּל** אֶחָד וְאֶחָד יָכוֹל לִמְצֹא אֶת עַצְמוֹ בּוֹ, כִּי (יְשַׁעְיָה ס, כא) ״וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים״; וְאִם כֵּן, לְכָל אֶחָד יֵשׁ שַׁיָּכוּת בְּ׳סִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים׳...

וְהִנֵּה יָדוּעַ, שֶׁסֵּפֶר הַ׳תַּנְיָא׳ מְכֻנֶּה בְּשֵׁם ׳סִפְרָן שֶׁל **בֵּינוֹנִים**׳, וּבְעִקַּר מֵחֲמַת שֶׁהַפֵּרֶק הָרִאשׁוֹן עוֹסֵק בְּעִנְיַן שֶׁל ׳בֵּינוֹנִים׳ וְכוּ׳. וְהִנֵּה, אִם יֵשׁ ׳סִפְרָן שֶׁל צַדִּיקִים׳ וְ׳סִפְרָן שֶׁל **בֵּינוֹנִים**׳, מֻכְרָח לִהְיוֹת גַּם ׳סִפְרָן שֶׁל רְשָׁעִים׳... וּמַהוּ? אָמַר מוֹהֲרָא״שׁ זַ״ל: ׳סִפְרָן שֶׁל רְשָׁעִים׳ הוּא סִפְרוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל - **לִקּוּטֵי** מוֹהֲרַ״ן.

וְלָמָּה הוּא מְכֻנֶּה בְּשֵׁם כָּזֶה? **כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, הוּא זֶה שֶׁיָּכוֹל לָקַחַת גַּם אֶת הָרָשָׁע הֵכִי גָּדוֹל - וּלְהַחְזִירוֹ לַמּוּטָב!** וּכְמוֹ שֶׁאָמַר מוֹהֲרַנַ״תְּ זַ״ל קֹדֶם הִסְתַּלְקוּתוֹ: **״אַפְלוּ הַבַּעַל עֲבֵרָה הֲכִי גָּדוֹל, אִם יֹאחֵז עַצְמוֹ בְּרַבֵּנוּ, יִהְיֶה לוֹ תִּקּוּן״**; לָמָּה? כִּי רַבֵּנוּ זַ״ל מוֹצֵא אֶת הַנְּקֻדָּה טוֹבָה שֶׁיֵּשׁ בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּכְגִלּוּיוֹ הַנּוֹרָא בְּתוֹרָה רפ״ב עַל הַפָּסוּק (תְּהִלִּים לז, י) **״וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע״** - שֶׁאַפְלוּ הָרָשָׁע הֵכִי גָּדוֹל, צְרִיכִים לִמְצֹא בּוֹ אֶת הַמְּעַט שֶׁבּוֹ הוּא אֵינֶנּוּ רָשָׁע, וּלְהָאִירָהּ בְּאוֹר יְקָרוֹת, וְעַל יְדֵי זֶה לְהַחְזִירוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה!

וְאָמַר מו״ר שְׁלִיטַ״א בְּדַרְכּוֹ רֶמֶז מְתוֹק וְנִפְלָא: מַה רָאשֵׁי תֵּבוֹת ׳רָשָׁע׳? ר׳בּוֹנוֹ שֶׁל ע׳וֹלָם! רַבֵּנוּ מְגַלֶּה אֵיךְ שֶׁגַּם הָרָשָׁע הֲכִי גָּדוֹל יָכוֹל לַעֲלוֹת מִכָּל טֻמְאָה שֶׁהִיא עַל יְדֵי שֶׁיִּצְעַק ״**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם**״! וְאַף אִם הוּא ״עַל עֶ׳ר׳שׁ׳ דְּוִי״, יָכוֹל לַעֲלוֹת אֶל עֶ׳שׁ׳ר׳ קְדֻשׁוֹת, וּלְהִכָּנֵס אֶל שַׁ׳עַ׳ר׳ הַקְּדֻשָּׁה, הַכֹּל בְּכֹחַ שֶׁצּוֹעֵק ר׳בּוֹנוֹ שֶׁל ע׳וֹלָם, וּמְצַיֵּת לְדִבְרֵי רַבֵּנוּ בְּתַמִּימוּת וּפְשִׁיטוּת גְּמוּרָה בְּלִי שׁוּם חָכְמוֹת!

וּבְעֶצֶם, זוֹ הָיְתָה פְּעֻלַּת קְדֻשּׁוֹ שֶׁל הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע, שֶׁהָיָה גּוֹרֵם הִתְעוֹרְרוּת שֶׁל תְּשׁוּבָה אֵצֶל הָאֲנָשִׁים הֶכִי פְּחוּתִים וְהָכִי יְרוּדִים, וְכַיָּדוּעַ דַּרְכּוֹ בַּקֹּדֶשׁ, שֶׁהָיָה מְבַזֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם עַל ׳מַעֲשָׂיו׳, וְהָיָה מוֹכִיחַ עַצְמוֹ: ״׳מֶלֶךְ׳, ׳מֶלֶךְ׳, אֵיךְ חָטָאתָ?! **מַה יְהִיֶה אִתְּךָ?! אוֹי וַאֲבוֹי לְךָ!**״... וְכָךְ הָיָה מְפָרֵט כָּל מִינֵי חַטָּאִים וַעֲוֹונוֹת[א], וְהַשּׁוֹמֵעַ הָיָה מִתְעוֹרֵר בְּיוֹתֵר - ׳הֲלֹא בְּוַדַּאי הַצַּדִּיק הַקָּדוֹשׁ אֵין לוֹ שׁוּם שַׁיְכוּת לְכָל זֶה׳... וְהָיָה מִתְעוֹרֵר הוּא עַצְמוֹ לָשׁוּב בִּתְשׁוּבָה עַל כָּל מַה שֶּׁשּׁוֹמֵעַ מֵהַצַּדִּיק, וּמֵבִין הֵיטֵב לְמִי הַצַּדִּיק מְכַוֵּן... וּמְמֵילָא זוֹכֶה לַהֲפֹךְ אֶת הַכֹּל אֶל הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁגַּם אִם הָיָה עַד עַתָּה בִּבְחִינַת ׳רָשָׁע׳, וְהָיָה ״עַל עֶרֶשׁ דְּוָי״, זוֹכֶה עַל יְדֵי צַעֲקַת ׳רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם׳ לַעֲלוֹת אֶל עֶשֶׂר קְדֻשּׁוֹת, וְנִכְנָס אֶל שַׁעַר הַקְּדֻשָּׁה, וַאֲזַי מִתְקַיֵּם בּוֹ סִיּוּם הַפָּסוּק: ״כָּל מִשְׁכָּבוֹ הָפַכְתָּ בְחָלְיוֹ״ - שֶׁהוֹפֵךְ הַכֹּל אֶל הַקְּדֻשָּׁה.

וְזֶהוּ הַכֹּחַ שֶׁל צַדִּיקִים, שֶׁיְּכוֹלִים לְהוֹצִיא אֶת הָרָשָׁע הֶכִי גָּדוֹל מִן הַשְּׁאוֹל - וּלְהַעֲלוֹתוֹ אֶל הַקְּדֻשָּׁה, אֲבָל כָּל זֶה בְּתַנַאי שֶׁהוּא אֵינֶנּוּ לָיֵץ, וְהוּא לֹא עוֹשֶׂה לֵיצָנוּת מִצַּדִּיקִים, **כִּי בְּרֶגַע שֶׁאֶחָד מִתְלוֹצֵץ מִצַּדִּיקִים - הוּא כְּבָר לֹא יוּכַל לְקַבֵּל אֶת לְמוּדֵי הַצַּדִּיק...** וּכְדִבְרֵי הַמְּסִלַּת יְשָׁרִים (פֶּרֶק ה), שֶׁהַלֵּיצָנוּת הוּא כְּמוֹ מָגֵן מָשׁוּחַ בְּשֶׁמֶן בִּפְנֵי מוֹסָר וְתוֹכָחָה; וּבִפְרָט בְּחַדְרוֹ הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ״ל - אֵין שׁוּם מָקוֹם לְלֵצָנוּת כְּלָל וּכְלָל! אֲבָל אֶחָד שֶׁנִּזְהָר מִלֵּצָנוּת, וְשׁוֹמֵר עַצְמוֹ מִכַּת לֵצִים, וּמַכְנִיעַ עַצְמוֹ אֶל הַצַּדִּיק, יוּכַל בְּכֹחוֹ הַגָּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק הָאֱמֶת לְהִטָּהֵר מִכָּל הַטֻּמְאוֹת, וּלְהִתְנַקּוֹת לְגַמְרֵי מִכָּל הַלִּכְלוּךְ וְרֶפֶשׁ וָטִיט שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ.

וְאֶת הַגְּלוּי הַזֶּה מְגַלֶּה רַבֵּנוּ בְּלִקּוּטֵי מוֹהַרַ״ן, חֵלֶק ב׳, סִימָן ז׳ וְסִימָן ס״ח, שֶׁעִקַּר שְׁלֵמוּת הַצַּדִּיק שֶׁהוּא יָכוֹל לִהְיוֹת גַּם לְמַעְלָה וְגַם לְמַטָּה, וּלְהָאִיר הֵן לְ׳דְרֵי מַטָּה׳ - שֶׁזֶּה אֲנַחְנוּ, שֶׁנִּמְצָאִים הֵיכָן שֶׁנִּמְצָאִים, אִם נַדְבִּיק עַצְמֵנוּ בְּרַבֵּנוּ זַ״ל וּבִלְמוּדָיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁבִּסְפָרָיו וּבְתַלְמִידָיו שֶׁבְּכָל דּוֹר, בְּוַדַּאי נִזְכֶּה לִתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְלַעֲלוֹת מִטֻּמְאָה לְטָהֳרָה.

וְזֶה יָכוֹל לִהְיוֹת הֶסְבֵּר לִלְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע בִּתְפִלָּתוֹ הַנּוֹרָאָה: ׳וּמִמַּדְרֵגָה לְמַדְרֵגָה תַּעֲלֵנוּ, **שֶׁנִּזְכֶּה לָבוֹא לְמַעֲלַת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב**׳ - שֶׁזֶּה הַגְּלוּי שֶׁל ׳דְּרֵי מַעְלָה׳, שֶׁהַצַּדִּיקִים מְגַלִּים הַשָּׂגוֹת אֱלֹקוּת וְגִלּוּיִים נִפְלָאִים לְהַכְנִיס גַּם בְּנוּ הִשְׁתּוֹקְקוּת לָבוֹא לְמַעֲלוֹת כֹּה גְּבוֹהוֹת עַד ״מַעֲלַת אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים״ שֶׁאֲנַחְנוּ כֻּלָּנוּ בְּנֵיהֶם!

בְּרַם, יַחַד עִם זֹאת מַמְשִׁיךְ הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע וּמְבַקֵּשׁ: ׳**וְנַעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעְלָה וְשֹׁרֶשׁ לְמַטָּה**׳ - כְּלוֹמַר: אָמְנָם ׳**נַעֲשֶׂה פְּרִי לְמַעְלָה**׳ - עַל יְדֵי מִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁלָּנוּ, וְנִזְכֶּה לְגַלּוֹת הַשָּׂגוֹת גְּבוֹהוֹת, אֲבָל עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת שֶׁזֶּה יִהְיֶה יַחַד עִם ׳**שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה**׳ - שֶׁנּוֹכַל לְגַלּוֹת אֶת הַלְּמוּדִים הַנִּפְלָאִים **לְכָל הַמַּדְרֵגוֹת כֻּלָּן**, וְגַם ׳דְּרֵי מַטָּה׳ יִזְכּוּ לִטְעֹם מִנַּעַם צוּף מְתִיקוּת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת שֶׁהוּא ׳**עֶרֶב וּמָתוֹק בְּכָל מִינֵי מְתִיקוּת**׳ (לְשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר בְּ׳נַעַם אֱלִימֶלֶךְ׳, פָּרָשַׁת כִּי תִשָּׂא).

וְזוֹ מַעֲלַת הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם זוֹכִים כַּמּוּבָן **״לַעֲשׂוֹת פְּרִי לְמַעְלָה״** עַל יְדֵי רֹב מַעֲשֵׂיהֶם הַטּוֹבִים, וְעוֹשִׂים פֵּרוֹת נָאִים נִפְלָאִים וּמְתוּקִים מְאֹד, אֲבָל יַחַד עִם זֹאת הֵם גַּם עוֹשִׂים **״שֹׁרֶשׁ לְמַטָּה״** - הֵם מַשְׁרִישִׁים שָׁרָשִׁים חֲזָקִים וְיַצִּיבִים פֹּה בָּאָרֶץ, שֶׁזּוֹ עִקַּר הַשְּׁלֵמוּת, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ זַ״ל (חַיֵּי מוֹהַרַ״ן, סִימָן רמה): **׳אֲנִי אִילָן נָאֶה וְנִפְלָא מְאֹד עִם עֲנָפִים נִפְלָאִים מְאֹד, וּלְמַטָּה אֲנִי מֻנָּח בָּאָרֶץ מַמָּשׁ**; אַשְׁרֵי הַזּוֹכֶה לְהִתְקָרֵב לְצַדִּיקִים כָּאֵלֶּה, וּלְהִכָּלֵל גַּם כֵּן בְּמִדָּתָם הַשְּׁלֵמָה לַעֲשׂוֹת פְּרִי לְמַעְלָה וְשֹׁרֶשׁ לְמַטָּה!

[א] בְּדֶרֶךְ אַגַּב אֹמַר מו״ר שְׁלִיטָ״א, שֶׁהָעִנְיָן שֶׁשְּׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ הִתְקַבֵּל בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל מוּבָן מְאֹד עַל פִּי דִּבְרֵי רַבֵּנוּ זַ״ל בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת (אוֹת כָּבוֹד, סִימָן ג): ׳**מִי שֶׁמְּבַזֶּה אֶת עַצְמוֹ בְּכָל יוֹם בְּעֵינֵי עַצְמוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה שֶׁשְּׁמוֹ אֵינוֹ שָׁכוּחַ מִפִּי הַבְּרִיּוֹת, וּבְנֵי אָדָם יִקְרְאוּ אֶת בְּנֵיהֶם בִּשְׁמוֹ**׳; וְכָךְ הִתְקַיֵּם אֵצֶל הָרַבִּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ זי״ע, שֶׁכֻּלָּם רוֹצִים לְהִקָּרֵא עַל שְׁמוֹ הַקָּדוֹשׁ.